

Bogstad – et innovativt gårdskonsept

Oslo kommune

”Det unike ved min arbeidsplass er at det er virkeligheten som er i fokus – Bogstad er ikke et ”sovende” museum – og det verner vi om, så det ikke mister sin nerve.”

Birgitte, daglig leder

Bogstad – et innovativt gårdskonsept

Målet for prosjektet er å utvikle salgsvarer på basis av gårdens egne råvarer, med fokus på unike produkter med kvalitet og særpreg. Det tar utgangspunkt i gårdens eksisterende forutsetninger og drift, og skal bidra til å utvikle et gårdskonsept for Bogstad Gård som skal gi økt verdiskapning og lønnsomhet på matområdet i samarbeid med de involverte partene.

Bogstad Gård med bygninger og parkanlegg (ca 130 dekar) er et museumsanlegg som eies av en stiftelse og driftes av Norsk Folkemuseum. Bogstad Gård er også et aktivt gårdsbruk som drives av Bymiljøetaten i Oslo kommune. Målsettingene er å opprettholde og videreutvikle en besøksgård, drifte 600 dekar dyrket mark og ha en base for å pleie kulturlandskapet med beitedyr innenfor Bymiljøetatens forvaltningsområde.

Gårdsdriften bidrar til å bevare det rike og bynære kulturlandskapet ved Bogstadvannet og i Sørkedalen og er et viktig utstillingsvindu for landbruket ovenfor hovedstadens innbyggere. Gårdsbesøk kan kombineres med turer på stier og veier i landskapet rundt Bogstad, samt besøk i museets utstillinger, Café Grevinnen og museumsbutikken.

I 2007 inngikk Bymiljøetaten et samarbeid med attføringsbedriften Unikum, eid av Stiftelsen Kirkens Bymisjon, om arbeidstrening på gården for 20 personer med psykiske lidelser. Disse jobber i fjøset og deltar i skjøtsel av kulturlandskap, stell av bær- og grønnsaksarealer og annet forefallende arbeid. Deltakerne lager en besøks- og demonstrasjonshage med grønnsaker, bær og urter. Produktene blir solgt på arrangementdager om høsten.

Bogstad Gård, Bymiljøetaten og Unikum ønsker spesielt å videreutvikle samarbeidet om gårdens økologiske matproduksjon med vekt på videreformidling og salg.

Bogstad Gård

Gården Bogstad ble ryddet i forhistorisk tid, men ble liggende øde etter svartedauen i 1349/50. Fra 1649 til 1955 var Bogstad i privat eie, og eid av samme familie.

Peder Anker ble født i Christiania i 1749. Som ung mann reiste han i en femårsperiode til flere europeiske land og fikk en solid internasjonal skoloring. Dette ga ham bakgrunn for en livslang innsats for fremme av norske interesser. Han overtok eiendommen i 1772. Gården ble utbygget etter moderne europeiske forbilder, fylt med tidens moderne møbler, kunst og annet inventar. Anlegget er omgitt av en engelsk landskapspark, Norges første. Peder Anker var en typisk industrigodseier. I 1810 var det 2600 ansatt i godskonsernet.

Bogstad Gård i Sørkedalen var på 1700- og 1800-tallet sentrum i et av Norges største gods, ca. 550 000 mål som omfattet jord- og skogbruks-eiendommer, sagbruk og tre jernverk. På Bogstad møttes mange av 1800-tallets ledende personer, politikere og kongelige til politiske diskusjoner og selskapelighet.

Peder Anker ble statens veisjef, generalvei-intendant, i 1789. Etter hans planer ble det anlagt moderne riksveier over store deler av Sør-Norge. Han deltok i arbeidet ved riksforsamlingen i 1814, og ble Norges første statsminister i Stockholm 1814-1822.

Hans eneste barn, Karen Anker, giftet seg med grev Herman Wedel Jarlsberg og ble grevinne Karen Wedel Jarlsberg. Disse to bosatte seg også på Bogstad og greven drev konsernet videre etter Peder Ankers død i 1824.

”For meg er det inspirerende å jobbe med kombinasjonen av mennesker, gårdsdrift og spennende historie.”

Oddvar, ansvarlig vaktmester

*”Bogstad er for de fleste – ikke for de frelste.”
Hans Christian, vaktmester og gartnerassistent*

I 1854 ble godset delt mellom flere arvinger slik at nesten hele skogarealet, jernverkene og sagbrukene gikk samlet over på en part. Denne parten er vesentlig blitt holdt samlet og er gått i arv til familien Løvenskiold, hvis firma Løvenskiold-Vækerø er basert på det gamle Bogstad-godset.

Etter delingen ble Bogstad Gård liggende igjen med et mindre skogareal og en del dyrket mark, foruten hovedbygningen med det meste av det gamle innboet. I 1955 ble Bogstads hovedbygning med innbo og parken gitt av arvingene som en gave til en egen, selveiende institusjon, Bogstad Stiftelse.

Tilsammen består anlegget av 11 store og små bygninger, med ca 11 400 m² gulvflate. Hovedbygningskomplekset omfatter både boliger, utstillingsrom, driftsbygninger og kontorer, totalt ca. 6 700 m². Hele året kan publikum besøke den ombygde Østfløyen. Det store fjøset fra 1860 og 1880 er innredet til nye formål. Materialer og innredning har tatt hensyn til de antikvariske krav. Resultatet er blitt lokaler med god atmosfære og moderne tilbud til gjestene, som selskapslokaler, café, utstillingslokaler og museumsbutikk.

Uten at det går på bekostning av det faglige forsvarlige, presenteres Bogstad Gård som et kulturhistorisk opplevelsessenter. Det er imidlertid viktig at alle attraksjoner og arrangementer har grunnlag i herregårdens egenverdi og innhold. Den skal brukes – ikke forbrukes, og med utgangspunkt i det faglige og antikvariske forsvarlige tilbys gjestene et besøk som både gir opplevelse og kunnskap.

”Vi er veldig glade for å være på Bogstad, her er det en god stemning. Her er det meget uforutsigbart - man må kunne navigere i kaos fordi det er så forskjellig hva vi alle kan.”

Einar, ansvarlig vaktmester

Byens bondegård

Oslo kommune driver gårdsbruket og besøksgården på Bogstad. Bymiljøetaten står for den daglige driften – med aktiv gårdsdrift, husdyrhold, jordbruk og kulturlandskapspleie.

Gårdsbruket på Bogstad består av 600 dekar jord hvor det dyrkes gress, korn og poteter. På et mindre areal dyrkes det grønnsaker og bær. Det drives et allsidig husdyrhold med storfe, sauer, geiter, griser, høner, kaniner og hester. Gården drives etter økologiske retningslinjer og ble Debiogodkjent i 2010. Gårdsdriften bidrar til å opprettholde det åpne kulturlandskapet i Sørkedalen, på Nordmarksplassene Finnerud og Frøensvollen og på Hovedøya.

Beitebruk med husdyr er viktig for at blomsterfloraen og insekter skal trives. Dette samspillet mellom planter og dyr bidrar til økt biologisk mangfold gjennom det åpne kulturlandskapet. Et godt eksempel er solblomenga på Finnerud. Bogstad Gård bidrar derfor til et miljøvennlig landbruk og til økt biologisk mangfold i hovedstaden, gjennom økologisk drift og kulturlandskapspleie.

Storfebesetningen på gården består av noen Østlands raukoller – en gammel norsk bevaringsverdig storferase som var vanlig i Osloområdet frem til 1950-tallet. Mens de fleste av dagens kuer er engelske Herefordkuer, en videreføring av Peder Ankers tradisjon med engelske kuer på 1700-tallet.

”På Bogstad har vi plass, vi har muligheter, og alt gror og skjer rundt ørene på oss. En morgen er det kanskje et lam som har satt seg fast - så løper vi og hjelper det. Alle føler at det er brukt for dem.”

Inge, seksjonssjef i Oslo kommune Bymiljøetaten

"Her vil man gjøre alt for å få lov til å bli."

Kristen, fagarbeider

Ny driftsbygning

Oslo kommune bygde nytt fjøs til beitedyrene i 2009. Man har lyktes godt i å tilpasse den nye driftsbygningen til det gamle gårdsanlegget fra slutten av 1700-tallet. Resultatet er et transparent bygg preget av ro og harmoni, moderne innredet og i full forståelse med Byantikvaren.

Bogstad Gård er Oslo kommunes største besøksgård med 5500 organiserte barneskole- og barnehagebesøk i året. Her får barna lære om husdyrene gjennom stell og foring, klipping, lamming og kalving, og om korn og potetplukking. Noen ganger arrangeres tur med hest og vogn eller tømmerdrift med hest i Bogstadskogen.

Kultur - Opplevelser

Flere ganger i året arrangeres det familiedager på søndager, i samarbeid med museet og andre, f.eks Åpen gård i august, Sauens dag i september og Jul på Bogstad i desember. Bogstad Gård er et viktig utstillingsvindu for landbruket overfor hovedstadens innbyggere. Gårdsbesøket kan kombineres med turer på stier og veier i landskapet rundt Bogstad.

"For meg er det spennende å jobbe med kombinasjonen av jord, dyr og mennesker."

Gøril, gartner

"Jeg er ikke selgertypen, men gården her kunne jeg selge på to sekunder. Her er det fint, mentaliteten er god og det er plass til alle."

Roy, driftsleder

"Godt miljøøøøøø."

Beboere av fjøset

"Her er det virkelig liv – som slår i dagens rytme. Det er en glede å få videreformidle dette til barn og unge som kommer for å lære mer om hvor maten kommer fra."

Mari, besøksagronom

”Unikum inn på tunet” på Bogstad besøksgård

Unikum AS har i samarbeid med Bymiljøetaten og Nav, etablert et arbeidstreningstilbud for deltakere med fokus på gårdsdrift, økologisk landbruk, dyrestell, vedproduksjon og skogsarbeid på Bogstad besøksgård.

Unikum er en attføringsbedrift i Oslo som eies av Stiftelsen Kirkens Bymisjon i Oslo og Oslo kommune, og hovedoppgaven er å tilby mennesker uten arbeid nye muligheter i arbeidslivet. ”Målet er at enkeltmennesket blir en del av et inkluderende arbeidsliv. Det er positivt for den enkelte, for bedriften, og for hele samfunnet.”

På Bogstad jobber arbeidsledere og deltakere tett på naturen gjennom alle sesongene, og de får anledning til å stifte bekjentskap med et mangfold av ulike oppgaver knyttet til gårdsdriften.

Arbeidet på Bogstad gård kjennetegnes av et godt sosialt fellesskap der alle fyller ulike funksjoner ved gårdsdriften. Målet for deltakerne er å komme tilbake i ordinær jobb eller til videre skolegang, men det er også tilfeller hvor varig uførepensjon eller eventuelt en kombinasjon av trygd og ordinær jobb er aktuelt.

”Å arbeide med dyr og planter i nærhet til natur, kan ha positiv effekt på fysisk og psykisk helse, livskvalitet og arbeidsevne”.

Gunn, daglig leder Unikum

Veien videre

Fortsette å utvikle Bogstad som en kunnskaps- og formidlingsarena.
Eldre og nyere historie i teori og praksis for besøkende i alle aldre.

Gjøre Bogstad til et kompetansesenter for arbeidstrening ("Inn på tunet").

Vår drøm er å reetablere deler av gartneriet og ha et eget skjærefelt for blomster.

Vi ønsker å selge og servere gårdens produkter i butikken og caféen.

Oslo kommune

Våre inspirasjonskilder

Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Landbruksavdelingen
Gunnebo Slott och Trädgårdar, Sverige
Fonden Grantoftegaard, Danmark

Takk til

Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Landbruksavdelingen
Innovasjon Norge

Bogstad Gård, Sørkedalen 826, 0758 Oslo
bogstad@bogstad.no, www.bogstad.no